

A szakfolyóiratok francia központi katalógusának már a tervezési fázisától kezdve állandóan napirenden volt a kérdés: miként lehet az adatbázist a lehető legnagyobb hatásokkal a közönség számára is használhatóvá tenni. E cél elérése érdekében a rendszert bekapcsolták az egész országot átfogó Minitel videotex hálózatba: ezen keresztül az online katalógust ingyenesen kérdezhetik le a magánemberek a legtöbb lakásban már meglévő Minitel készülékeken. Természetesen ez az "ingyenesség" csak a felhasználó oldaláról jelent térítésmentességet, a szolgáltatás igen magas költségeit az államháztartásnak kell viselnie.

A központi katalógus további fejlesztése két, egymástól eltérő úton haladhatott volna tovább: vagy a Minitel rendszer, vagy a felfutóban lévő új információhordozó, a CD-ROM irányába. Mivel ez utóbbi ellen egyedül a felhasználót terhelő magas költség szólt (a teljes konfiguráció ára 30 000 frank, a lemezek előfizetése pedig évi 6000 frank körül lesz), a francia könyvtári-információs szakbizottság a jelenleg legkorszerűbb technológiát, a lézerlemez megoldást választotta. Végül is a francia központi katalógus különböző verziói nem konkurálnak egymással: az online rendszert elsősorban a rendszert szinte állandóan lekérdező hivatásos felhasználók, a mikrofilm katalógust a kevesebb kérdést föltevő előfizetők használnák, a CD-ROM verziót a könyvtárak nyilvános tájékoztató részlegében helyeznék el szabad hozzáféréssel, a Minitel változat pedig továbbra is a lakossági igények kielégítését szolgálja.

1986-ban Franciaországban még kevés olyan cég volt, amely alkalmas lett volna egy könyvtári célú CD-ROM szoftver kidolgozására; így esett a választás

az amerikai *JOUVE Society*ra. Ez a társaság több szoftvertermék kipróbálása után a *Brodard Automation* cég *LE PAC* programcsomagját találta a legalkalmasabbnak – elsősorban egyszerű megoldásai és az addigra Franciaországban már széles körben megismert Minitel rendszerhez való hasonlatossága miatt.

A *MYRIADE 0* verziójához a *LE PAC* rendszer 4-es változatát adaptálták. Az említett első kísérleti szakasz tapasztalatait felhasználva készült el egy újabb verzió, amelyet 1988 decemberében további 90 egyetemi könyvtári részlegnek adtak át tesztelésre. Mindezen kísérletek tapasztalatait újra elemezték, majd az ebből nyert eredményeket ötvözték a *LE PAC* időközben elkészült 5-ös verziójával, amely már a Boole-algebrai operátorokkal való műveleteket is lehetővé teszi. Ez a változat került *MYRIADE 1* néven, 200 példányban 1989 végén kereskedelmi forgalomba.

Az előfizetők számára a lemezeket évente kétszer fogják cserélni. A több mint 2800 könyvtár 190 000 leíróhelyadatát és a közel 800 000 bibliográfiai leírást tartalmazó lemezeket jelentős árendeménnyel bocsátják a központi katalógus építéséhez szükséges adatokat szolgáltató könyvtárak rendelkezésére. A francia kulturális kormányzat 1990 végéig tervezi a mintegy 200 egyetemi-főiskolai könyvtár felszerelését a CD-ROM adatbázis használatához szükséges konfigurációval.

Tószegi Zsuzsa
(Országos Széchényi Könyvtár)

A TMT azért közli e rövid dolgozatot, mert

- ▶ szimptomatikus az összes régi "ereszték-elengedés" illétően;
- ▶ "esetleg önerőből történő" kiutat keres;
- ▶ szívesen venné, ha észrevételeket kapna rá.

Vajha, ezek az észrevételek nem újabb "siratók" lennének, hanem "itt és most" megvalósítható javaslatok.

Sz. P.

Hálózati központ-sirató – kérdésfelvetéssel

Ülök a szobámban és elgondolkozom. Megelevenedik előttem a múlt, látom egy jó ötlet születését (egyiket a sok közül). Mi is volt? Az, hogy a megyeszékhelyeken működő jelentősebb műszaki könyvtárak (informatikai alközpontok) segítsék a megyék náluk sokkal kisebb, rosszabb anyagi helyzetben lévő, korszerű felszereléssel nem rendelkező, modern információs technikát nem ismerő műszaki kiskönyvtárait. Legyenek ezek az alközpontok – fogalmazódott meg akkor, olyan "atyák", akikhez "gyermekük" mindig bizvást fordulhatnak segítség-

ért, tanácsért, ha bajuk, gondjuk van. "... és lámpást adott kezembe az Úr!" – nos, ennek jegyében minden ilyen alközpont egy-egy aldrichi lámpást velt a kezébe venni, hogy ezáltal elősegítse az információ-ra éhes szakemberek információhoz juttatását.

Ebből az elgondolásból jött létre egy korábbi hálózati konstrukció felváltásaként a maga alközpontjaival az ipari szakkönyvtári hálózat, amely csaknem hat évig rendeltetésszerűen működött: ha kellett, összefogott, szervezett, irányított, tanácsot adott, anyagi gondokat orvosolt, ha nem, csendesen a

hátterben maradt. Rugalmas, láthatatlan volt, mégis élő és lüktető. Bár nem vitt végbe világraszóló cselekedeteket, a könyvtáros kollégák, az informatikai szakemberek ennek ellenére is szerették, igényelték segítségét, szolgálatát.

Valóban igényelték? Valóban. Most, amikor ez év január elején a hálózat egészével együtt alközpontjainak jövője is kilátástalanná vált, sokan hitetlenkednek, és kérdezik: miért szüntetik meg őket? Hiszen igazában még csak ezután bontakozott volna ki, ezután szökkent volna szárba megszervezésük sokféle erőfeszítése.

A megszűnés oka roppant egyszerű: az anyagiak, a pénz hiánya. Ezt el kell fogadnunk. De vajon a hálózat és alközpontjainak "megmentésére" nincs-e

valami más (esetleg önerőből történő) megoldás? Mert nem kincs az, ami nincs! S mert a "gyerekek" a mi alközpontunk esetében sem hajlandók elfogadni, hogy gyámolítójuk, gondviselőjük nincs többé "hivatalban". Most is éppen úgy jönnek, mint eddig, kérdeznek, kérnek, kezüket nyújtják felénk. Mi ugyan megfogjuk kinyújtott kezüket, segítünk is, ha tehetjük, de anyagi gondjaikon már nem tudunk úrrá lenni.

Akik dolgoztak ebben a mozgalomban, és elővassák ezt a pár sort, kérem-kérjük: gondolkozzanak. Hátha valahogy ki lehet módolni, hogy az alközpontok segítségnyújtása ismét teljes legyen.

Dósa István

(BIOGAL Gyógyszergyár)

A Nemzetközi Online Információs Konferenciák 12 éve

Az online információkeresés az 1970-es évek közepén vált általánossá. Az első Nemzetközi Online Információs Konferenciát (*International Online Information Meeting = IOLIM*) 1977-ben rendezték a londoni Tara Hotelben. Ezen 20–30 kiállító és néhány száz küldött vett részt, 27 előadás hangzott el; nagyon új volt minden. Az egy év múlva rendezett második londoni IOLIM-on már külön kellett választani a konferenciát és a kiállítást, mert a Tara Hotel szűknek bizonyult. 1979-ben már annyi résztvevő és kiállító gyűlt össze, hogy új helyszínt kellett találni: a londoni Novotel Szálló egy fedél alatt 9 évig adott otthont az IOLIM-konferenciáknak és kiállításoknak. Az 1988. évi 12. IOLIM – elsősorban a nagyszámú kiállító miatt – ezt is kinőtte, helyszíne a londoni Olympia kiállító- és konferenciacsarnokba került át.

Az 1987. decemberi konferencián (az IOLIM-okra mindig december 2. hetének három középső munkanapján kerül sor) közel 6000 küldött vett részt 40 országból. Annyi termékbemutatót, demonstrációt tartottak számos kisebb-nagyobb helyiségben, a kiállítási standok annyira szétszórtaak voltak elhelyezve, hogy az érdeklődők alig találták meg azokat, de még a kiállítók is panaszkodtak az elhelyezésre. Végül is a Novotelt fel kellett adni. 1988-ban az Olympiában az előző évinél 16%-kal több résztvevő sokkal kényelmesebben tekinthette meg a 142 kiállítási standot a kétszer nagyobb kiállítási területen.

A KONFERENCIÁK CÉLJA

Az IOLIM-okra az alábbi okok miatt van szükség:

- ▶ Az információs szakemberek nagyobb közönség előtt ismertethetik a rendszereket, szolgáltatásikat.

- ▶ Az előállítók és szolgáltatók kiállíthatják, demonstrálhatják és megvitathatják termékeiket, amelyeket az információs közösség így közvetlenül is megismerhet.

- ▶ A résztvevők informálisan, személyes kapcsolat útján kommunikálhatnak egymással.

Az ilyen, három napon át intenzíven folyó tapasztalatcseré egyben az online információs ipar növekedésének, fejlődésének és érettségének is jó műszere lehet.

Az IOLIM-okat megelőző években hasonló átfogó konferenciák nem voltak. A FID-, IFLA- és más konferenciák nem adtak igazi fórumot a fejlődő online ipar problémáinak. Ezért bizonyos kockázattal járt 1977-ben az első IOLIM életre hívása – főleg az úttörő kiállítók számára –, mert nem lehetett tudni, hogy elegendő érdemi érdeklődőt fog-e vonzani.

Az IOLIM-ok szekcióiban hagyományos és új témákat egyaránt megtárgyaltak az évek hosszú során. Az előadások, a termékek és az emberek is tükrözték az online ipar felmenő és lemenő ágait a piacon. A vállalatok rájöttek, hogy új termékeiket az IOLIM-okon bocsáthatják legcélszerűbben útjukra. A legutóbbi években az IOLIM-on kerültek először piacra új termékek: STN Express, Molkick szoftver, PAIS CD-ROM adatbázis, Current Contents Connection szolgáltatás és mások.

Az online technika bizonyos fokú identitásválságon megy át. Nem lehet pontosan látni a határait, mi tartozik bele, mi nem. Amikor a videotex megjelent, először az online iparhoz tartozónak érezte magát. Kiderült azonban, hogy az IOLIM nem az igazi fóruma a videotexnek, ezért saját konferenciáit kezdte megrendezni. Hasonlóan járt az elektronikus publikálás. Kezdetben a CD-ROM technika sem talált magának jobb fórumot, mint az IOLIM, mivel az adatbázisok jó